

о. Р. Ф. ВЕНТИ

...ДУМАЙТЕ—
—ЧИТАЙТЕ...

з англійського переклав
о. ВОЛОДИМИР ФІРМАН

о. Р. Ф. Венгі

...Думайте—
—Читайте...

Друкарня "Голосу Спасителя," Йорктон, Саск.
1945

Орд. 4/45.

Позволяється печатати.

Від Єпископського Ординаріату

† ВАСИЛИЙ, Епп.

Винипег, 6. січня, 1945.

З англійської мови мовою українською переклав, і скромну працю свою обом нашим Преосвященним Архиреям,— Їх Ексцеленції Кир Василю Ладиці, Екзархові, та Їх Ексцеленції Кир Нілю Саваринові, Єписопу-Помічниківі, на знак глибокої пошани та синівської відданости присвятив —

о. Володимир Фірман.

10/10/10

11/11/11

12/12/12

13/13/13

14/14/14

15/15/15

16/16/16

17/17/17

18/18/18

19/19/19

20/20/20

21/21/21

22/22/22

23/23/23

24/24/24

25/25/25

26/26/26

27/27/27

28/28/28

29/29/29

30/30/30

31/31/31

32/32/32

33/33/33

34/34/34

35/35/35

36/36/36

37/37/37

38/38/38

39/39/39

40/40/40

ЩО ТАКЕ ЛЮДИНА?— ЗВІДКИ ВОНА?

Дорогі Читачі! Позвольте мені поставити вам відразу питання: Що таке людина? Чи можна на неї казати: звіря? І так, і ні. На перший погляд людина звіря, як та лісова дичина, як птиця, як риба,—бо ж як вони, так само й вона складається з тіла та крові. Як вони, так само й вона вивінувана зміслами: зору, слуху, смаку, чуття й нюху. Як звірята, так само й людина родиться, живе, старіється, слабне й умирає.

А все ж таки людина не є звичайне звіря. Сама вона ясно бачить себе відріжненою від звірят. Людина чує в собі якусь таємну силу, що є її власністю; то сила свобідного вибору. Так, людина має свобідну волю, якої у звірят зовсім не видко. Людина може робити це або те, може ділати по своїй уподобі, або й зовсім здержатись від усякого діла. Якщо хоче, може заховуватись мудро та хоробро, або грати ролю боягуза й дурака. Наглим ударом в лице вона може підло зневажити свого найдорожчого друга, але так само поцілунком може привітати свого запеклого ворога. Сили людського розуму й волі такі великі, що думка про них збуджує в нас острах, просто бентежить нас. Ті сили виявляють дійсну природу людини. Тілом своїм людина знижується до земних звірят, але душею своєю підіймається вона високо понад усі земні творива, аж до самого Бога. Бажаючи сотворити людину, Бог сказав: "Сотворім людину на Наш власний образ та й на подобу Нашу!" Та от виринає питання: Звідки походить та дивна істота, що її зовемо людиною? Кому прийшло на

думку получить матерію й духа в одну цілість, щоб вони разом співділяли, як у людині? Сама людина напевно того не здійснила, бо ж був такий час, коли її зовсім на світі не було. Тоді людина була велике ніщо. А ніщо не всилі здійснити нічого. Ніщо та й ніщо є завжди тільки ніщо.

Що людина існує—це факт. Але хто її сотворив? Християнська філософія доказує, що людина від Бога. Сам Господь Бог сформував її тіло з земної глини, опісля дунув у неї душу, й людина стала жива.

Так, тіла наші ми одержали від наших родичів, але душа наша безпосередньо сотворена самим Богом, і гармонійно злучена з тілом.

Правда, є такі мудрагелі, що цю християнську правду висмівають. Вони навчають, ніби існування людське є випадком. Іншими словами: людина лише випадково повстала.

Система Припадку

Щоб якась істота почала існувати, є на це два способи: аби припадок, або плян. Іншого способу нема. Як чоловік повстав випадково, то його існування неможна зрозуміти ані розяснити, бо припадок то нелад, а ми бачимо, що в людині є лад досконалий. Якби я підкинув вгору кілька патичків, то вони ніколи не впадуть на землю в формі крісла. Коли хочу крісла, то мушу виплянувати,— мушу його змайструвати. Хочу хати, треба пляну, треба будови, щоб у тій хаті був лад. Хата ніколи не буде збудована випадково. Припадок то нелад. В людині є лад досконалий. В її тілі, розумі й волі є лад, що ділає

регулярно. Припадок не має жадної участі в формуванні людини. А що нема третього способу, яким могло б щось існувати, то мусимо дійти до факту, що людина була плянована і сотворена істотою, що має розум і волю; і ту істоту ми зовемо Богом.

Еволюція

Інші пробують вкрасти людину від Бога, і проповідують розвій, або еволюцію. Та тут підкреслюю, що еволюція не є ніяка нова наукова система. Це мертвий труп, якого модерністи стараються воскресити, вбираючи його в нову одягу.

Що ж це властиво таке—той розвій-еволюція? Це ніщо інше, як ріст, і поступ. Це питання не теології, ані філософії—але радніш питання науки. Поступ є відповіддю на питання “як” щось здійснилося, а не “чому” і “коли” воно мало свії початок?

Теорія поступу-еволюції учить, що рослини й звірята повстали одне від другого, і через такий самий процес повстала й людина.

Та, скажіть, дорогі приятелі, чи можливе, щоб із нижчої форми життя виринула форма вища, як от наприклад, щоб із рослини повстало звіря, а зо звіряти людина? Правда: звірята й рослини можуть видати з себе відмінне життя, як от наприклад, деякі рослини, схрещені поміж собою, дають третю відмінну форму життя; та одначе та третя форма життя, не є щось зовсім нове та відмінне, але належить до рослинного роду. Одначе навіть всі рослини на земній кулі, схрещені поміж собою, ніколи не видадуть із себе звіринного життя, бо життя звірини, це форма

безмежно вища її відмінного роду. Знову деякі звірята, схрещені між собою, можуть видати третю форму життя, але ця третя звірина також належить не куди інде, тільки до звіринного роду. Всі звірята схрещені поміж собою, не можуть видати з себе людини, бо людське життя, це форма незрівняно вища, її зовсім відмінного роду.

З життя нижчої форми ніколи не може виринути життя форми вищої. Наслідок ніколи не може бути більший від своєї причини. Нижча форма життя рослини, чи звірини, ніколи ще не перемінилась, і ніколи не переміниться у вище життя, життя людини. Ніяка сила тут нічого не порадить, бо ж ніхто не всміє дати того, чого не має.

Безумство тієї науки про розвії, стане ще більш безумним, коли візьмемо на увагу, що людина складається не лиш із матеріяльного тіла, але також із душі. Бо хоч би навіть і вдалося вченим доказати колись, що людське тіло, під чуїним оком Божого Провидіння, поволі розвинулось із нижчих тварин, то все таки на вічні віки останеться незбита правда, що людська душа, розумна, вільна, невміруща, ніяк не могла народитись на низинах матеріяльного світу, а мусіла вийти безпосередньо з рук усемогучого Бога-Творця.

Душа—її існування і її суть

О, даруйте, може я задалеко зайшов, може ви не вірите в душу, або може ви не хочете вірити, що душа існує. Але скажіть мені. . . Ви сидите в своїй кімнаті. Дружина ваша сидить напроти вас, а діточки

на підлозі, зацікавлені своїми забавками, або може навіть одне з них сидить вам на колінах, та насолоджується цукерком. Скажи мені ти, батьку родини, чи ти чуєш той веселий щебет своїх дітей? Подивись на свою дружину... — Ну, подивись. Чи ти її бачиш? Прошу, положи руку на свою дитину, чи відчуваєш той дотик? Візьми цукерок від дитини, та вложи в свої уста. Чи відчуваєш смак? Пригорни свою дитину тісно до себе, не чуєш, яка в ній свіжість, яка невимовна чистота юних літ?

Встань і посади на своє місце трупа. Чи той труп може чути щебет діточий? Чи може бачити дружину твою? Вложи цукерок в його уста, чи він відчує смак? Звитайся з ним, чи він відчує дотик та теплоту твоєї руки? Запах кадило, чи він занюхає той розкішний запах, що розходитьсь кругом? Але ж цей труп сидить там, де ти перед хвилиною сидів. Він же має очі, уха, ніс, уста та руки як і ти. Але те, що ти бачив, чув, дотикав, смакував, нюхав—труп того не вдіє. Чому? Бо життя вже покинуло його. Називай те життя, як хочеш, а я його називаю душею.

Так: то душа бачить очима, чує ухами, нюхає носом, смакує устами, відчуває дотик у руках, і оживляє ціле тіло.

Ти говориш: “Те, чого не побачу очима, не почую вухами, не засмакую язиком, не діткнуся рукою, то в те ніяк не повірю. І тому, що душі ані не бачу, ані не чую, ані не смакую, ані до неї не доторкаюся, тому я в душу не вірю”. Але скажи мені, дорогий читачу, чи ти коли бачив думку, чи ти її коли чув, чи

ти її коли доторкнувся? Якщо ні,—то ти ніколи ніякої думки в житті своєму не мав.

Але може ти один із тих, що приймають тільки голі факти. Може ти хочеш виразно відчувти свою душу? Коли так, то візьми практичні докази, нехай вони між нами розсудять!

Як ти особу людську пізнаєш? Як ти пізнаєш того, кого любиш, або ненавидиш? Тут не йде про те, як ми розрізняємо одну особу від другої, бо одна наприклад має горб, друга кривий ніс, а третя сині очі. Тут річ йде про те внутрішнє пізнання людини, що робить її гідною любови або ненависти в наших очах. Щоб ми себе взаємно пізнали, то мусимо обмінятися думками, вражінням, бажанням. Тільки такою обмінною можемо один другого взаємно пізнати. В кожній людині є та внутрішня суть, що криється під заклоною тіла. І те, що людину чинить милою або осоружною, то її внутрішня істота. Тіло це тільки інструмент, що через нього душа об'являє себе назверх.

А може ти студент університету? Може ти пив уже з чаші невірства від своїх професорів, що говорили тобі: "Людина не має душі; вона лиш комбінація тілесних сил; вона лиш матерія, кров, мозок." Так казали тобі безбожні професори. Чи ти на правду повірив їм? Чи може в тобі зродились які сумніви, щодо їх наукових доказів?

Ясна річ, що знання, яке старається знищити душу, якраз доказує існування душі. Я це поясню: Знання нам каже, що кожного дня тратимо щось із нашої

фізичної будови. Знання нас учить, що впродовж сімох років, приймаючи поживу, беремо на себе цілковито нове тіло, нову кість. Та рука, що нею тепер пишу, не є з тієї самої матерії, яку вона мала тому сім років. Мозок, яким думаю тепер, не є сформований з тієї самої матерії, що її він мав тому сім літ. І така сама історія з черепом, з кровю та зо всіма членами нашого тіла. Ми цілковито обновлюємось тілесно впродовж сімох років.

Скажи, Друге, скільки років тобі? 25, 40, 50, 60, 70? Скажім, що маєш 70 років. Якщо так, то твоє тіло фізично перемінювалось уже 10 разів.

Чи пам'ятаєш, коли ти був дитиною? Чи пригадуєш собі своїх родичів, учителів, шкільних приятелів, веселі та сумні хвилини своєї молодости? То було давно, дуже давно. Може 50, 60 років тому. І як же ти про все те пам'ятаєш? Згідно з наукою твоє тіло тепер не є те саме, що в дитячих літах. Чи пам'ятаєш, що робило твоє перше тіло? Як же ти це пам'ятаєш? Через свій мозок? Так, але ж матерія твого мозку не та сама вже, що в дитячих роках була. Але ж твої думки й ідеї, витиснені на дитячій мозку, були б знищені в зміні мозкової матерії кожних сім літ. Згідно з наукою ти не повинен би пам'ятати, а ти все-таки пам'ятаєш. Виходить отже, що поза тілом, кровю, мозком іще щось інше є в нас, щось живе, щось стале, щось, що починає жити разом з нами, і те щось є духове; зви його, як хочеш, а я його називаю душею.

А може ти доктор медицини? Ти краєв уже люд-

ське тіло, ти шукав у ньому душі, одначе її не знайшов. І де властиво хотів ти її знайти? В порізаному тілі? Не шукай її там, але стань собі біля артиста-маляра, коли то він на полотні зображує свої ідеали. Сядь собі коло артиста-скринака,—він очарує тебе своїми музичними гармоніями. Іди посеред бідних, убогих, що страждають, іди поміж тих, що мають сумління неспокійне, та йди між пригноблених: там напевно знайдеш живу душу.

Дорогі мої, якщо хочете знайти свою душу, то прошу вас, хвилинку розважте зо мною. Чи не траплялось у вашому житті, що ви почували себе немов ангелом, а в інших хвилях, немов дияволом? Чи не було таких хвилин, що ви були горді з себе, або таких хвилин, коли ви ненавиділи самих себе? Що це таке у вас, що приказує вашому непослувному тілові? Що це у вас таке, що відмовляє вашим тілесним забаганкам? Що це у вас таке, що пераз дає вам змогу здійснити те, чого ваше тіло не хоче вчинити? Чи то ваше тіло ділає може проти своєї власної природи? Що воно властиво таке, що підбадьорює нас навіть тоді, коли тіло наше терпить страшенні болі? Що воно таке, що пригноблює нас, навіть тоді, як наше тіло зазнає всякої розкоші? О, ми мусимо признати якусь вищу силу, відміншу від тіла, силу, якої не можемо ні бачити, ні змірити, ні зважити; щось таке, що може бути нездорове, хоч наше тіло сильне; і навпаки: те щось може бути здорове, хочай наше тіло хоре та немічне. Звіть те щось, як хочете, а я кажу, що це душа.

Еволюція душі

Але давайте мені вернутись до свого першого твердження. Чи людська душа може виринути зо звірини через розвій? Якби людина походила з малпи, вона мала б малпячу природу, бо наслідок не може бути більший від своєї причини. Тимчасом і факт і досвід ясно доказують, що природа людська стоїть на безмежно вищому ступені від малпячої. Своєю душею людина може порвати світові окови, що приковують малпу до землі; людина може піднятись аж до надземних висот, і розважати про речі духові, що про них малпі ніколи навіть не снилось. Хто коли-небудь чув про таку малпу, що мріяла б про ідеал доброти, справедливості, правди? Хто коли-небудь чув, що малпа докоряла собі за брак справедливості її милосердя? Ці ідеали є чисто духові. Вони можуть витриснути з духового джерела. Такого джерела в звірині нема; це виключна власність людини. Коли отже людина має душу, то ніяк не може походити від малпи? Могутній, маестатичний дуб ніколи не може повстати з билінки-трави. Так само й висока людська природа не могла вийти з низів німих-нерозумних тварин. Наслідок не може бути більший від причини. Один мудрий чоловік так про це висловився: "Ми не мусимо далеко шукати, щоб віднайти той час, коли чоловік став малпу малювати на полотні, однак ми ніколи ще не відкопали, ніколи не знайшли і не знайдемо того періоду, коли малпа пробувала б малювати людину."

Рекапітуляція

Дорогий читачу: Ось, так справа мається з людиною. І доки нам противники ясно та переконливо не докажуть, що воно не так, доти будемо держатися тієї правди, що Господь Бог сотворив людину з земної глини, і дунув у неї духа життя, і таким робом учинив людину живою істотою.

Мораль:

Дорогі читачі: бажання доказати, що пра-прадіди людського роду були тільки німі, та нерозумні малпи,— не є ніщо інше, як тільки бунт людини проти своєї власної природи, і против морального закону. Навіть атеїст мусить признати логічне заключення, що як Бог сотворив людину на свій власний образ і подобу... то людина повинна жити й поводитися по-Божому. І тут саме лежить корінь цілої трудності та проблеми.

Вважаймо, що безбожність, атеїзм, то законна дитина неморальности. Людина ніколи не родиться атеїстом. Вона не є насамперед безбожною, а потім неморальною; навпаки: вона насамперед стає неморальною, а тільки опісля намагається вмовити в себе, що ні Бога, ні духа, ні невидимого світа ніякого нема. Так воно завжди між людьми бувало, так воно й досі є: Існування людської душі перечить тільки той, що має свою особисту причину бажати, щоби душі не було. Бо коли людина морально знищена й зіпсута, то вона дуже легко тратить віру в те, що стає проти її зіпсуття й неморальности. Неморальність, то могутній розсадник невірства. Приятелю... бунт

проти людської душі існує тільки тому, що Господь Бог домагається від людей чистішого життя і кращих діл. Якби так Бог не звертав свого всевідучого ока на всі проступки атеїстів, на їхню вільну любов, на їх моральне спустошення, тоді напевно ніякий атеїст, і ніякий безбожник не перечив би святих правд, але мав би глибоке переконання віруючої людини.

Ще коротка хвилинка, друже, ще кілька думок, і скінчимо цю бесіду.

Матеріялістичний атеїзм, в якій би то формі не виступав, позбавляє людину гідності, і стягає її з висоти її надземного призначення. Атеїзм говорить тобі, що походиш від звірини, робить тебе якимось "супер"-горилем, дозволяє тобі на моральність худоби, а за ціль обіщує тобі собачу смерть.

Коли ж людина не має душі, і вся її ціль у тім, щоб загинути, як та собака, то по що властиво жити? Розум диктував би в таких обставинах скочити просто з моста та в річку, і вже раз-на-все покінчити з цим життям, повним усякої нужди, терпіння і смутків.

Коли б безвірки були на правду переконані в своєму невісрті, то напевно прийняли б вище подану рецепту. І земля не двигала б на собі тієї страшної зарази, і була б вільна від отруйних випарів безбожної науки.

Друже! Християнство навпаки, прикрашує тебе гідністю й висотою надземного призначення. Воно вчить тебе, що походиш від Бога і тілом, і душею; воно спонукує тебе жити чистим та чесним життям. Воно дає тобі Божий закон, за поміччю якого ти

стаєш чесною та моральною людиною. А за ціль і мету Християнство ставить тобі життя вічне з Богом.

Ось маємо ті два вияснення, звідки пішла природа людська. Перше вияснення зв'язує людину зо звірюкою, друге лучить її з Богом. Після першого можеш ділати й поводитись, як звірина, бо ти від неї виводиш свій рід; після другого маєш ділати й захищуватись, як сам Бог, бо від Бога твій дійсний початок. Твій вибір є отже між Богом і звіриною. Страшний вибір, приятелю; вибір цей є пониженням твого розуму. Можеш завдячувати це безвіркам, що сміють ставити тобі такий вибір. Бери, друже, мої слова під розвагу, і суди про їхню вартість. Одне з двох: або від Бога ти виїшов, або від звірини. Якщо віриш, що походиш від Бога, то старайся всіма силами своїми назад до Бога дістатись, а можливість зробити це лежить у захованні та виповненні релігійних обов'язків.

З другого ж боку, якщо віруєш, що походження твоє від звірюки, тоді в розпучі покорись, і признай свою одність із вуличним собакою.

Але, приятелю, чи вдійсності ти переконаний, що походиш від звірини? Чи може лиш через неморальне твоє життя тобі вигідно вірити в таку мерзенність?!...

ЦІЛЬ ЖИТТЯ

Людина складається з тіла й душі. Скоріш чи пізніш прийде той день, коли тіло моє, під ударом смерти, упаде й у порох земний розсиплеться. Але чи то вже буде цілковитий мій кінець? Чи душа моя теж загине тоді разом із тілом? Чи може буде вона далі продовжувати своє життя? На це важливе питання стараймося тепер знайти переконливу відповідь.

Душа безсмертна

Душа людини безсмертна. Інакше кажучи,— душа людини ніколи не перестане існувати. Щоб якійсь істоті зробити дійсний кінець, то є на те два способи: треба ту істоту або знищити, або знівечити, цебто завернути в нічевість. Ані одного, ані другого з тих способів до людської душі пристосувати неможливо. Знищити якусь річ означає розбити — розложити її на окремі частини. А що людська душа нематеріальна, то ясна річ, що її частин у ній ніяких нема, отже й знищити її ніяк неможливо. Знівечити означає завернути щось у нічевість, перемінити щось у ніщо. Одначе в цілій природі нема ні одного такого випадку, щоб якась річ була перемінена в ніщо. Виходить отже, що й душа не може бути знівечена. Стараймося трохи краще розвинути цей доказ.

Наука приймає засаду, що в природі нічого не можна знівечити. Оце моє тіло помре. Смерть знищить його, розложить його на окремі елементи, перемішає його з порохом землі, й віддасть на поживу земним

червякам. Одначе ані одна частинка тіла мого не буде знівечена. Ввесь матеріял, що з нього тіло мое збудоване, останеться їй на далі. Тільки форма його буде відмінна. Так воно дійсно є і з матеріяльними, і з нематеріяльними істотами.

Коли отже в природі ніщо не може бути знівечене, то чому ж бути впертим, і намагатись знівечити людську душу? Душа людини безсмертна, бо природа не всилі перемінити її в ніщо. Хіба тільки Всемогучий Творець актом своєї волі міг би душу завернути в нічевість. Та, не в тому річ тепер, чи Творець міг би це зробити, чи ні. Нам іде про те, чи Він хоче це робити, та чи дійсно так робить.

Душа людини сотворена на образ і на подобу Божу. В Святім Письмі каже Бог виразно: “Сотворім людину на Наш образ і на подобу Нашу.” Душа це архитвір Божої Мудрости. Уявіть собі лишень таке: великий геній-маляр, Рафаїл, стоїть перед своїм образом “Преображення,” або Мікель Анджельо— перед своєю могутньою статуєю “Моїсей.” Чи можливо припустити, щоб одному або другому з них прийшла думка до голови знищити своїй геніяльній архитвір? Так само годі припустити таку нерозумну думку, щоб відвічна Божа Премудрість творила більйони людських душ “на образ і на подобу свою власну,” а потім безпощадно кидала їх знов у безодню нічевости. Навіть звичайну людину, що так легкодушно поступала б, ми не вагалися б уважати за божевільну.

Ні, душі людської Господь Бог не знівечить ніколи. Адже Він має в собі всі досконалості в найвищо-

му ступені; Він безконечно справедливий, і конче мусить за добро давати нагороду, а за гріх кару. Але якщо Бог нівечив би людські душі, якщо смерть була б дійсно кінцем усього нашого існування, то де ж тоді шукати нагороди за добро, і кару за зло?

Дорогі Матері! Тепер от ваші сини по широкім світі розсіяні, ї терплять усякі невгоди з любови до дорогої Батьківщини. А скільки їх уже впало на полі бою, скільки страшних тортур та невимовних мук прийняли вони з любови та патріотизму! Але, якщо в хвилі смерти кінчиться все, то де ж знайти заслужену нагороду для тих хоробрих героїв? Чи парадний похорон, або залізний хрест, або посмертна згадка в газеті мали б бути тією нагородою? Вмерти за батьківщину це одна з найвищих чеснот, і тих юнаків, що так поступають, дійсно варто назвати героями. Одначе, якщо з хвилею смерти все кінчиться, якщо цей світ і теперішнє життя є нашою одинокою дійсністю, то така жертва виглядає дуже нерозумна. Бо чому ж матері мали б віддавати своїх синів на смерть? Хіба тільки на те, щоб опісля сини інших матерів могли вигідно та розкішно вживати світу?...

Друже! Стань собі думкою при смертельній постелі своєї дорогої мами. Вона старенька, сива як голубка. Вона була примірна супруга і добра мама. Вона провела своє життя в любові і службі Богові; в любові і службі для тебе. Ті глибокі зморшки на її обличчі свідчать про роки саможертви ї праці для своєї родини. Вона лежить тепер і очікує терпеливо Божого поклику. Погоджуючись на Божу волю, вона бере хрест Розп'ятого Ісуса в свої тремтячі руки

і дрижачими устами проказує останню свою молитву: “Отче, в твої руки передаю душу мою.” Її чудова, саможертвенна матерня душа стає перед Богом. А Бог вимовляє до неї ці жорстокі слова: “О душе материнська, вернись у безодню пічєвості!” Що за страшне богохульство проти безконечної Божої святості! О, Боже, як довго будемо толерувати такі зіпсуті-збочені людські уми, що на таку думку дозволяють собі! . . . “Порох вертається в землю, звідки був узятий, а дух вертається до Бога, що дав його, і увійде чоловік в дім своєї вічності.” — Ось Божа відповідь на питання, чи Бог півечить душу.

Життя має призначену мету

В другій точці буду старатися доказати, що людина, маючи безсмертну природу, повинна мати також і мету, відповідну до своєї природи.

Те все, що є світі, існує для якоїсь цілі. Щоб досягнути остаточну ціль, кожна істота має спеціальний організм, наділений здібностями, законами, які доведуть її до наміченої цілі. Від невидимого атома до видимої планети, від найменшої білинки до наймогутнішого дерева, все в світі має намічену ціль. Ніщо не є сотворене надармо.

Ось, маємо людину з безсмертною душею. Її почуття жадні того, чого світ не може дати. Її розум голодний знання, і ніколи не може цілковито насититися. Її воля спрагнена найвищого добра, ніколи не знаходить того напою. Її думка ганяється за предметами, яких не всилі зловити, у фантазії буде твердині нездійснені. Її сумління домагається справед-

ливости, одначе бачить проступки нагороджені, а чесноти зненавиджені. Її серце шукає досконалого щастя; пробує шукати його в любові, в маетках, в славі, в могутності. І навіть коли придбає це все, то її душа далі ще відчуває мізерію, і ще далі пошукує за тою досконалою веселістю. Вкінці людина вмирає, — і вмирають усі її почуття, не зазнавши тої повної веселости, для якої вони були сотворені. Природа обманяла людину. Вона дала їй голод і спрагу, якої цей світ не всилі заспокоїти.

Друже! Ми говорили, що ніщо в світі не є сотворене на дармо, та що кожна істота має свою остаточну ціль. Якщо отже світ не всилі заспокоїти голоду і спраги людських почувань, то мусить існувати будуче життя, де людина може знайти повне задоволення.

Не забувай, друже, що Бог має один обовязок зглядом себе самого, а цей обовязок є ділати нужно, цебто ділати з метою. Коли Бог дав нам розум, волю і серце, які бажають того, чого цей світ не всилі дати, то Він мусить нас трактувати після нашої природи і позволити нам заспокоїти ті бажання, які Він, Бог, положив в наших душах. І вдійсності Бог це зробив — і зробив це в такім ступені, що його ми не можемо собі навіть уявити: “Прийдіть, благословенні мого Отця, і наслідуйте царство, приготоване вам від сотворення світу!” Це є Божа відповідь на питання, що є остаточною ціллю людського життя.

Небо—ціль людини

Це все приводить нас до третьої точки, а саме до людської цілі, цебто до неба. Поза Католицькою Церквою, ідея про небо є зовсім непопулярна. Люди про небо вже перестали говорити. Розмова про небо, це жіноча тема. Небо вже згубило свій чар, бо дика фантазія світу, зовсім пофальшувала людські думки на цю тему. В наших часах небо представляють як величавий фестин-пікнік, де є що їсти й пити доволі, або знову представляють небо, як місце, де святі, з поважними обличчями, спочивають на сизо-перих хмарах, і на своїх арфах виграють: “Осанна во вишніх. . .” Одначе ми можемо мудро про небо розважати, бо ж небо це помешкання Бога, що є безконечною Мудрістю.

Що ж це властиво таке, - те небо? В святім Письмі знаходимо два тексти, які дають нам досконале поняття про небо: 1. Перший текст є у св. Павла. Говорячи про небо, він каже: “Ані око не бачило, ані вухо не чуло, ані в серце людини не прийшло, що приготував Бог тим, котрі його люблять.” 1. Кор. 2-9. А другий текст є у св. Івана, в Апокаліпсі 21. -4: “І обігре Бог усяку сльозу з їх очей, і смерти більш не буде. ані смутку, ані крику, ані болю більш не буде.” Перший текст дає нам образ всякої веселости, а другий виключає всякий смуток, нещастя. Разом вони дають нам повну суть неба. Але, мій друже, то ще не вичерпує величі неба. Що ж душі роблять там у небі? Чи тільки співають псалми, і подивляють Бога?

Небо—місце радості

Небо то місце радості. І та радість вириває з пізнання, з любови і посідання Бога на віки.

Позвольте розяснити вам даліше. Артист є понад своїм твором, музик понад своєю мелодією і т.д. Тепер розважте мудрість, красу, силу і маєстат світу. А Бог є творцем того всього. Він божественний Артист. Розуміється, що Бог є понад свої творіння. В Бозі знаходиться в безконечній повноті вся сила, вся мудрість, вся краса, вся правда.

В світлі цих засад легко зрозуміти, як посідання Бога чинить нас щасливими. Приятелю, розум є зміслом душі. Розум шукає правдивого знання, бо знання є джерелом радості. Коли душа людська, достойна небесної нагороди, є перенесена в Божу присутність, то вона даліше задежує змісли розуму. Тим то вона далі бажає знання, і ось, перед нею стає Бог у божественній мудрості; тоді являється вся дійсність перед очима душі. Та краса, той маєстат, та сила, ті тайни її проблеми життя вияснює сам божественний Артист, що все те сотворив. Святий Павло натякає на це, кажучи: I. Кор. 13-12. "Тепер пізнаю в часті, а колись пізнаю так, як я сам є пізаний." Ось, що є небо. Людина ніколи не може забагато любити, або забагато бути любленою. Любов зростає в міру того, як триває. Уяви собі що душа сходить у небесне царство; вона ще далі має силу любити, оцінювати, захоплюватись. Перед нею стоїть безгранична Краса і Любов. Душа прагне краси й любови, і та спрага є заспокоєна Богом безконечної краси та безконечної любови. Як наша душа мо-

же ввійти в захват через знання, любов і посідання прекрасної особи, то що ж буде тоді, коли наша душа пізнає, любитиме і посідатиме не сотворіння, які є тільки відблеском Сотворителя, але буде вона захоплена й очарована Богом Безконечної любови? Святий Апостол Павло говорить про це: I. Кор. 13-12: "Бо тепер бачимо, немов у дзеркалі, й загадково, а колись побачимо лицем у лице." На цім у дійсності полягає небо.

Ти, що прагнеш знання, скажи: чи не відчував ти вдоволення, коли те знання заспокоювало спрагу твоєї душі? Коли тобі хтось подав захоплюючу книжку, ти просто пожираєш її, немов той голодний лев свою здобич, бо вона сверлить твою цікавість. Це є слабенький начерк неба, де душа посідає Бога безконечної Мудрости. Ти що кохаєш, який ти очарований в присутности твоєї улюбленої. Який щасливий чуєшся коло неї! Ти завсіди думаєш про неї, і вкінці, як здобудеш її, твоя радість така велика, що охоче порівнюєш її із радістю в небі. Залюблені нераз висловлюються, що вони зазнали небесного чару. І вони правильно говорять, бо людська любов це немов слабенький начерк божественної любови, коли душа залюблюється в Бога безконечної краси та доброти.

Небо це досконала радість

Небо це не лиш місце радості, але —радості досконалаї. Що таке радість? Радість то те таємне почуття, що захоплює нас, коли наші бажання й осяги знайшли своє задоволення. Ми зазнаємо тим більше

радості, чим більш наші змисли задоволені. В небі всі змисли людської душі зазнають досконалого задоволення. Розум, що стремить до правди, в небі посідатиме Бога предвічної Правди. Воля, що прагне любити доброту та красу,— в небі посідатиме Бога найвищої доброти і краси. Ціла душа, посідаючи своє найвище задоволення, відчує в небі досконалу й безмежну радість.

Небо місце безконечної радості

І то не лиш на якийсь час, але на віки. На землі наша душа, коли приглядається за часто красі заходячого сонця, чується втомленою; переслухуючи часто ту саму красну арію, помало відчуває песмак. Але та краса, яку відчуваємо при заходячим сонці, чи при милозвучній арії, то тільки тінь Божої краси. Бог то невичерпане знання. Тому наша радість у посіданні Бога не може бути вичерпана. Ось така то є вічна досконала радість у небі. Ісус Христос, яко Бог, жив у небі від вічності. Він прийшов на землю, щоби звістити нам, як досягнути неба. Він, яко Бог, дає цілому світові могутній визов: “Добре подивись” — говорить Він— “на всі царства, і славу, і силу, і багатства світу. Збери всі красні речі в світі, всі приємності, вигоди та розкоші, наскладай їх, щоб досягнули аж до самого неба. Якби ти це все мав, якби ти був самотнім власителем цілого світу, і не зважаючи на це, втратив небо— то все для тебе втрачене. Розваж слова св. Письма: “Бо що за користь для людини позискати весь світ, а занепастити свою душу? Або що дасть людина в заміну за свою душу? —”, Мар. 8—35-37. Ось така вартість Неба.

Заключення

Ми зачали, прияте,но, цей розділ трьома ідеями, і будемо кіпчити його трьома заключеннями.

Ось, перше з них: Світ ділиться на два табори: на проступників і на чесних. Ті, що йдуть дорогою проступку, ті що ненавидять Бога, ті що висмівають релігію, душегубці, чужоложники, послідовники гріху, вони не бажають вірити в безсмертність душі. А навпаки ті, що ступають дорогою чесноти, ті що є праведні, ті що є справедливі і богобоязні, вони вірять у безсмертність душі, вони не бояться стати перед тим Богом, що Йому служать.

Розсуди отже сам, мій друже, кому повіриш: розбійникові, чужоложникові, послідовникові гріха, що старається знищити душу, щоби обминути засуду за своє грішне життя? Тому повіриш, що ненавидить Бога, богохульникові, тому, що кпить собі з релігії, тому, що волів би скопати, як собака, ніж стати перед троном справедливого Бога? Чи повіриш праведному, справедливому, тому, що любить Бога, і не боїться стати перед Ним?

Ті, що люблять Бога, її шанують Його закони, не мають жадних сумнівів про безсмертність душі. Лише той старається знівечити душу, котрий бачить перед собою ворота пекольні.

Моє друге заключення, то осторога. Пригадай собі оповідання про Самсона. Вороги Филістими спіймавши його, викололи йому очі, її ланцюгами звязали його, і вкинули в тюрму, та остригли цілковито. Тимчасом в тюрмі, його волос, що був джерелом його могутньої сили, почав відростати. Одного дня

Филистими і много народу було в святині, святкуючи день перемоги. Самсон був покликаний стати перед ними. Провадив його перед його ворогів маленькій хлопчина. І тут опановує його ненависть і пімста. Коли вороги раділи своєю побідою, Самсон попросив хлопчину, щоби запровадив його під головні філяри, які підтримували цілу будівлю святині; тоді обнявши ті філяри, потряс ними, і будівля завалилась, прикриваючи Самсона і його ворогів.

Приятелю, ті два філяри, які підтримують структуру нашого суспільства, є віра в Бога і в безсмертність душі. І коли ми, християни, спокійно вдоволяємося нашими відправами, думаючи що ніщо нас не зрушить, тоді то вкрадається модерний "Самсон" невірства, легководушности й атеїзму, і старається завалити будівлю нашої віри в Бога та душу.

Що ми, християни, властиво робимо, щоб поборювати те модерне зло безбожного невірства? Коли б усі християнські віроісповідання половину тієї енергії, якої вживають на поборювання себе взаємно, вжили до боротьби з невірством, то тоді "Самсон" атеїзму був би напевно знищений раз на завжди. А моє останнє заключення, приятелю, то заохота. Нераз стрічаємось із такою думкою: Буду задовжуватись у діавола через ціле життя, а коли прийде час заплати, тоді хитро-мудро висмикнусь. Іти дорогою життя, й постійно забувати та занедбувати свої обов'язки, зневажати Бога, і все таки надіятись, що смерть учинить чудо, і потягне нас до неба. це немов сон божевільного, що має себе за Наполеона. Бог обіцяв небо не тим, що лиш умруть добре, але тим,

що живуть добре, не тим, що лиш побожно думають про Бога, але тим, що люблять Його, і служать Йому.

Небо не є лише нагорода доброго життя, але також наслідок доброго життя. Хоч людська природа сама собою спосібна до життя в світі, то до життя в небі ще чогось іншого їй потрібно. Небо вимагає приготування. Тому ми вже тепер на землі повинні розпочати те, що будемо колись робити в небі. В небі посідатимемо Бога безмежної мудрости; на землі ми повинні розважати і пізнавати Бога і Його достоналості. В небі будемо любити Бога безмежної любови; на землі ми повинні підносити наші серця до Нього. В небі ми знайдемо досконале задоволення нашого розуму й волі, на землі ми повинні тих зміслів уживати для заховання заповідей Божих; Одним словом, як казав Христос: Мат. 19-17: "Коли хочеш увійти в життя, сповняй заповіді."

Людське життя то не тільки час проби, але також час приготування. Смерть не є якась магічна сила, що змінює нашу природу. Смерть абсолютно нічого не змінює; які ми були перед смертю, такі будемо й по смерті. Смерть не робить нас святими. Смерть лише робить вічним те, що було дочасне в нашому житті. Смерть робить безсмертним те, що смертним було в житті. Якщо перед смертю твоє життя прямувало до неба, то підеш до неба,—якщо до пекла—то до пекла підеш. Небо або пекло це льогічне заключення кожного людського життя.

Памятай, що вже тепер, за життя, будеш собі своє небо, або копаєш пекло. Котре отже з цих двох?

ПРОБЛЕМА БОЖОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Який хто є в часі своєї земної мандрівки, таким уже залишиться він і на віки. Якщо земне життя доводило людину до Бога, то на віки буде вона злучена з Богом; коли ж життя відвертало її від Бога, то на віки буде вона від Бога відлучена. У пернім випадку маємо небо, у другім — пекло. Про небо вже бесіда була, тепер отже будемо говорити про пекло.

Що таке пекло? Нашо Його?

Що таке пекло? Друзе, пекло це місце, де Господь Бог вічними муками карає неспокутувані, злобні, тяжкі гріхи, сповнені за життя на землі. Пекло мусить існувати. Чому? Тому що зло мусить бути покаране!

Кожна розумна людина признає, що добровільний непослух законові, кожний бунт проти авторитету є каригідний. Справедливість і правдивий лад вимагають, щоб слушний закон був захований, і щоб авторитет був пошанований, навіть під загрозою тяжкої карі. Бог — то Сотворитель, Пан і Батько всього людства, тому має найвищу владу над ним. Він має найвище право законодавця; має отже право домагатись, щоб закон Його був захований; має також повне право карати бунтарів-ворохобинників. Безконечна справедливість також вимагає, щоб усякий спротив Божогу авторитетові був покараний. Та, чи всякий гріх дійсно одержує заслужену кару на цім світі? Чи не бачимо нераз що діється щось зовсім інакше: ті, що не звертають на Бога й закон Його святий ніякої

уваги, не раз мають і добре здоров'я, і легке, вигідне життя, і багатства, тоді як праведники, що дійсно Бога люблять, і Йому вірно служать, зазнають слабости, нещастя, терпіння і неповоджень. Чи ж визискувачі та безсумлінні політиканти є карані так, як вони це заслуговують? Чи противно: не є вони як раз ті, що вживають світу тоді, коли бідні горожани не мають куска хліба? Де є на світі кара на захланних, жорстоких владителів, що гноблять бідних, і визискують працюючу людину й позбавляють її справедливої заплати?

Чи ж не стрічаємо таких випадків, де несправедливий торгівець банкрутує, щоб не був змушений сплачувати великих довгів, тоді коли бідного засуджують на кримінал за крадіж маловажної річчї? Чи ж не правда, що гроші промовляють і навіть часом кричать? Чи такі злочини вічно будуть не карані?

Подивись на всі ті не карані злочини проти природи. Ми знаємо, що кожне століття було заражене тим зіпсуттям, але ніколи так, як це бачимо наглядно тепер, у модерній родині. Сьогоднішня родина це лиш таке собі мале товариство взаїмної помочі та приємности, бо між супружним ліжком і коліскою знаходиться дуже велика віддаль. Модерна родина має дім з п'ятох або шістьох кімнат, красне умеблювання, радіо, авта, песика і аж тоді приводять на світ дитину, і то аж тоді, коли міркують, що та дитина не обтяжить їх видатками.

Христос підніс подружжя до гідности святої Тайни, щоб освятити давно в раю Богом даний закон: "Ростіть, множіться і наповняйте землю,"—а модер-

на людина понизила ту святу Тайну, й поставила її на рівні з домом розпусти. Тепер модерна жінка не є вже більш тою саможертвенною матір'ю, що готова віддати життя за своє потомство. Не є вона більш тою "мадонною," з дитятком на руках, але жінкою, що тільки шукає розкошів. По більшій часті характер жінки й чоловіка такий, що шукають вони задоволення без призначеного наслідку, шукають щастя без посвяти, майна без праці, і бездітної любови. Чи ж усі ті злочини вічно будуть не карані?

Скільки то тайних злодіїв, убійників, чужоложників, що їх ніколи на цім світі ніхто не викрив, не покарав! Навпаки: вони є респектовані, як "панове й пані"! – "Побілені гроби" – так звав їх Христос. На зовні вони приємні в людських очах, а внутрі повні гнилі та неморальности. Чи ж усі ті злочини остануться завжди непокарані? Якщо справедливий Бог на небі, то мусить бути місце (звіть його, як хочете), де всі ті фарисеї та лицеміри одержать свою справедливу кару, якої вони так хитро уникали на землі. Або Бог не існує, і релігія обман, або некло існує, де не карані і неспокутувані злочини одержать свою належну кару.

Відкриття

Приятелю, досі говорив я до тебе словами розуму, а тепер буду розмовляти з тобою словами віри святої. Бог не полишив нас у темноті щодо такого важного питання. Він про це говорив. Полиньмо думкою в часи, коли то Христос сидів та учив своїх учнів. Він потрясає їх своїм оповіданням про страшний Суд.

Послухаймо і ми, як говорить Він — Мат. 25. 31-36: “Коли ж прийде Син Чоловічий у своїй славі, і всі ангели з ним, тоді сяде Він на престолі своєї слави, і зберуться перед ним усі народи, і відлучить їх одних від других, як пастир відлучує вівці від козлів. І поставить вівці по своїй правиці, а козлів по лівиці. Тоді скаже Цар тим, що будуть по його правиці: прийдіть, благословенні мого Вітця, наслідуйте царство, приготоване вам від основания світа. Тоді скаже тим, що будуть по лівиці, ідіть від мене, прокляті, в огонь вічний, приготований дияволу і його ангелам.” Чи не є ці слова ясні, зрозумілі, що не лишають ніяких сумнівів про пекло? Пам’ятай, що Христос то Бог, а Бог то сама Правда, і коли Христос учив про пекло, то пекло є таке певне, як певне те, що Христос правдивий Бог.

Закиди

Проти цієї науки про Божу справедливість знаходимо дві кляси людей, яким тяжко повірити в пекло: 1) сумніваючіся; 2) безвірки.

Сумніваючіся так закидають: “Чи то можливе, щоб безмежно милосердний Бог насамперед умер за мою душу, а потім кинув її на вічні муки, і то за один, однісінький гріх, котрий я поповнив в однім моменті? Приятелю, люди що боронять свої сумніви в пекло таким закидом є—так сказати б— зизоокі. Вони бачать лиш одну сторону... їхню сторону. Вони бачать Бога лиш, як безконечно милосердного. Вони бачать Ісуса, як висить у страшних болях на шибениці хреста, і чують Його ласкавий голос: “Отче, прос-

ти їм, бо вони не знають, що роблять"; але ті люди забувають, що безмежно-милосердний Бог мусить бути також безмежно справедливий, бо інакше не був би він Богом. Вони забувають, що той самий Ісус, що говорив: "Отче, прости їм, бо це знають, що роблять," також говорив: "Ідіть від мене, прокляті, в огонь вічний"... Мар. 9. 42-43.

Фактом є, що Бог не карає душі неклєм за малі гріхи. Малі гріхи є спокутувані або тут на землі, або в чистилищі. Лиш тяжкі, неспокутовані гріхи стягають кару некла, без огляду на те, що вони є учинені в однім моменті.

Приятелю, як багато часу треба на те, щоб убити свого ближнього? Одна хвилинка вистарчить. Чи закон державний бере під розвагу довготу часу, в котрій такій злочин є сповнений? Чи радше не бере він під розвагу розположення убійника в часі убійства? Чому він убив? Якщо через добровільну, свідому злобу, то засуджують його на смерть, або на вічний кримінал. Чи це несправедливо й немилосердно? Чи ти уважав би суддю за милосердного і справедливого, як би він дозволяв убійникам вийти на волю? Чи не назвав би ти його радніш безхребетним боягузом? Яким би цей світ був, якби злодії і убійники, п'янци, розпусники, анархісти і зрадники були не карані, і якби дано їм волю ділати свобідно. Чи було б воно справедливо позволяти злочиніві уникнути карі, та не робити різниці поміж злодіями і праведними, анархістами і льюальними горожанами?

Чоловік, що злобно поповняє тяжкий гріх це анархіст; він повстанець проти Бога і зрадник Ісуса Хри-

ста. Коли би він помер в такому грісі без навернення й покути, чи не уважали б ми за справедливе, щоб він був виключений із Царства того Бога, котрого він ненавидить. Що за місце було б небо, якби атеїсти, висмівачі релігії, богохульники, злодії і убійники, чужоложники і п'яниці всі були прийняті до нього без навернення, без покути, із серцем повним ненависти до Бога.

Виясняю далі. Уяви собі двох людей, скажім св. Петра, Апостола, і римського імператора, Нерона. Представ собі, що св. Петро стоїть перед тронем Всевишнього і очікує свого присуду. Його життя було повне посвяти, покути і проповідання Христової Євангелії. Його переслідували, кинули в тюрму, в кайдани скували, й накінець розп'яли стрімголов на хресті; але він радше терпів те все, ніж мав би зректися Христа. Тепер друга картина: Нерон стає перед Богом на свій суд. Нерон, що сміявся з Христа, висмівав чесноту, і ненавидів Бога. Нерон, що вишукував християн, і казав їх вирізувати тисячами, мов собак. Нерон, що тортурував свою рідну маму, вбив свою супругу, потруїв своїх многих приятелів, і вкінці, щоб заспокоїти свою манію вогнів, спалив величаве місто Рим.

Тут вкоротці маємо життєвий опис тих двох осіб, що стоять вони перед Вічним Суддею. Чи вважав би ти, приятелю, за справедливе, щоб вони обидва отримали ту саму нагороду. Чи Бог був би справедливий, коли б казав: "Добре зробив ти, Петре, бо ти любив мене" і "добре зробив ти, Нероне, бо ти ненавидів мене—обидва ввійдять у моє царство." Як

що так було б, то Бог був би найгірший із усіх на світі, бо не робив би Він різниці між праведним і злочинцем, між розпусницею і дівцею, між брехуном і правдомовцем, атеїстом і віруючим.

Якби Бог нагороджав однаково добрих і злих, якби було Йому байдуже, чи чоловік Його любить, чи ненавидить, то були б ми найбільш нерозумними на світі, коли стараємось жити, як християни, бо ж кінець-кінцем і добрі і злі досягнуть ту саму небесну нагороду. Яку дивну уяву деякі мають про святість і справедливість Божу! Чи може бути обман більш диявольський ніж той? Чи можуть бути ідеї більш неморальні, як ті, що дозволяють чоловікові сміятись і кепкувати собі з Бога, ламати кожну Його заповідь, і в тім самім часі, без поправи, без покути, бути певним неба?

Друга кляса людей, що стараються знищити всяку думку про пекло, то безвірки; вони так закидають: "Ніхто ще не вернувся з того світу сказати нам, чи пекло існує." Це правда, приятелю, але чи хто повернув, щоби сказати, що пекла нема? І навіть, якби хто повернув і сказав нам, що пекло існує, чи безвірки повірили б? Чи вони науково не назвали б то якоюсь фатаморганою? Чи пригадуєте собі історію про Лазаря і багача? Коли багач просив Авраама, щоб післяв когось із мертвих напімнути його п'ятьох братів про пекло, Авраам йому сказав: "Мають Мойсея і пророків, нехай їх слухають!" Але багач сказав: Ні, отче Аврааме, але коли хто з мертвих прийде до них, покаються. Авраам же сказав йому: "Коли Мойсея і пророків не слухають, то й колиб хто з мертвих

воскрес, не повірять.” Приятелю, як безвірки не повірять Христові й Його Церкві, не повірять вони й воскреслому із мертвих, бо не хочуть вірити.

Чому безвірки заперечують некло? Чи не є це неспокійна їх совість, що говорить їм, що некло приготоване якраз для таких, як вони? Дійсний мотив заперечення некла це звільнення від обов'язків. Людні вигідніші заперечувати некло, ніж пильно намагатися уникнути його. Найбільший доказ існування некла є якраз шкандальне життя тих, що заперечують його.

Ти, безвірку, що смієшся з самої згадки про некло, якби ти в цій хвилині був назначений суддею над долею такого злочинця, як наприклад Гітлер; скажи - як би ти поступив? Дві дороги ділання були б отворені для тебе. Або ти знеславив би, zdeградував би того злочинця, засуджуючи його на життя неволі й тяжкої праці, що мабуть допровадила б його до смерті, або ти вбив би його відразу. Одначе ані одним ані другим способом позбутись такого лотра не міг би ти направити кривди тих мільйонів погибших людей, і всіх нещасних жертв його жорстокости. Ані ти, ані ніякий земський трибунал, не може вповні покарати Гітлера за його безмежну брутальність, бо смерть, над якою ти не маєш ніякої власти, спинить тебе.

Ти, безвірку, заперечуєш безсмертність душі, ти заперечуєш некло, ти заперечуєш небо. Ти бажав би знищити душу і кинути її в нічевість. Чи ти в дійсності можеш у це повірити, коли застановишся поважно над собою?

Ти дозволяєш людині перевертати світ догори ко-
рінєм, пшондрувати, нищити країни; усувати з лиця
землі цілі народи; вирізувати мужчин, жінок і дітей,
тортурувати і вимордовувати гододом людські душі,
зневажати людство і перетворити світ в одну вели-
ку різню, і тоді дозволяєш навіть найгіршому зло-
чинцеві, через смерть утекти, коли час заплати вже
приходить; бо такий є висновок твоєї науки про зні-
вечення людської душі. Які думки, які ідеї можуть
бути більш неморальні, більш несправедливі, як ті,
що дозволяють людині вбивати, тортурувати, вирізу-
вати цілі народи, і тоді через смерть розплистись у
мрячну пічевість, не спокутувавши своєї бруталної
злости? Чи не було б більш логічно й справедливо
сказати: коли такий злочинець як от наприклад Гіт-
лер існує, то напевно й некло існує.

Безвірок сказав раз християнинові: “Я представляю
собі, о християнська душе, якого страшного розчару-
вання ти зазнаєш, коли переконаєшся, що некла не-
ма.” На це відповів християнин: “А я представляю
собі, о безвірку, яка тривога огорне тебе, коли пере-
конаєшся, що некло є.”

Дорогий приятелю, що за страшна тривога огорне
закаменілого грішника, коли розбудиться він і стане
перед трибуналом Всевишнього, щоб почути свій
осуд. Поглянь на того нуждаря, виродка суспіль-
ства, що довгими роками сміявся з Бога, кепкував із
релігії, і жив лиш для розкошів і багатства й слави.
Кожну свою пристрасть задовольяв у повноті. В його
житті ніколи для Бога місця не було. А тепер, із ду-
шею обтяженою чорними брудними злобами через

довге життя розпусти, без навернення, без розкаяння він умирає, і стає перед своїм Богом; що за страшний момент розпуки, коли він побачить образ цілого свого життя!

Там є всі його богохульства, насмішки з Бога її релігії; там є всі його проклони, його нечисті бесіди, якими він забавляв своїх приятелів. Там побачить він своїх ближніх, що їх він ошукував, рабував і обмовляв, своїх ближніх, що їх добре ім'я він очорнив, характер знищив, щоб собі досягнути людську славу; там буде виразна згадка її про ті доми-розпусти та касни, куди він безстыдними ногами заходив. Там побачить він свої нечисті гріхи, і гріхи тих молодих хлопців, що їх він зіпсував, і тих молодих дівчат, яких він позбавив вінка невинности. Там побачить він свою дружину, яку він кривдив своїм віроломством та шорстким поведінням, ту дружину, яка згоджувалась на його злочинні способи знищення плоду. Там побачить він також своїх дітей, що їх він соблазнив своїм піянством та невірством. Там знайде також свою ненависть до релігії та цілковите занедбання навернутись; все те стане йому яко доказ і свідцтво його провин.

І який присуд видасть проти нього С'уддя? Чи може скаже: "Добре, слуго добрий і вірний, за те, що ти зрадив мене, що висміяв мене, що зневажив мене, увійди в радість свого пана."

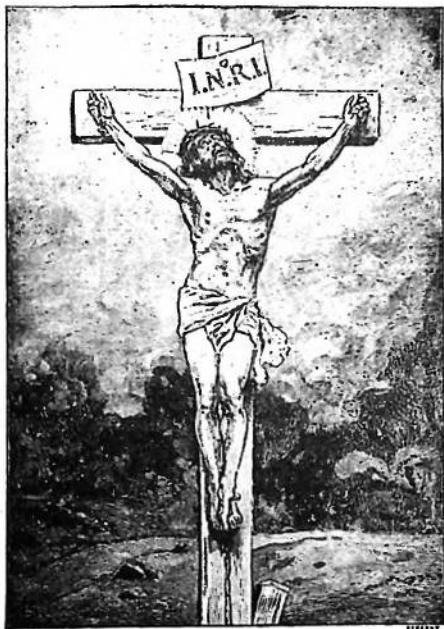
Що це був би за Бог?! Не забуваймо, що в цім житті є дві дороги отворені для нас. . . дорога до неба. її дорога до пекла; третьої нема. Маючи свобідну волю, можемо робити свій вибір.

Модерний чоловік говорить: “нема пекла,” але Бог каже “нехай прокляті йдуть живі в пекло.” Модерний чоловік кричить: “нема пекла”; а Бог каже: “Ідїть від мене, прокляті, в огонь вічний.” Вибирай, приятелю,— між модерним чоловіком, і Христом! Ти не можеш вибрати Христа, а зречтися пекла, бо ж обі правди віри стоять, або надуть разом. Коли ти готов зречтися пекла, то будь логічний, і зрїкаєся також Христа.

Як нема пекла, то нема й Бога. Як нема пекла, то проступки і чесноти є одне і те саме. Якщо так, то відкиньмо і десять заповідей Божих, і приймїм моральність матеріялістів. Як пекло не існує, то здушїм свою совість. Поруйнуймо церкви, вимордуїмо священників, і зруїнуймо христїянство. Як пекло не існує, то ми нерозумні та божевільні, що вірїмо в Ісуса Христа. Як пекло не існує, то Ісус Христос найбільший обманець та фарисей ув історїї людства. Як пекло не існує, то Голгофта, хрест і відкуплення, це проста видумка й обман. Приятелю, уяви собі на хвилину Ісуса, розп'ятого на хресті. Чи бачиш ти обдерге й поранене Його тіло, що висить між небом і землею? Чи бачиш ти терням увінчану Його голову, пробиті руки й ноги? Чи бачиш кров, піт, і те опльоване лице, те серце, списом проколене, звідки пливе кров і життя?

Поглянь на той хрест. Чи ти віриш, що на ньому висить Ісус Христос, син Предвічного Бога, і Спаситель людських душ? Якщо віриш, то подивись Ісусові в очі, і цілою своєю силою і цілим своїм переконанням, цілою своєю щирістю запереч, існування пек-

ла. Тут дам тобі один запит: відповідж мені щиро, сумлінно... Чи повіриш в існування пекла, та осудиш самого себе, заки Бог тебе судитиме? Чи може відкинеш цю правду, і тікатимеш зо страхом від Ісуса, твого предвічного Судді, а ціле пекло зареве окликом глузливого привіту: "Здоровь будь, дураку!"?

ПРОБЛЕМА БОЖОЇ ПЕРЕМОГИ

Вступ

Ще далі триває в грішному світі Велика П'ятниця. Несчисленими товпами народ поспішає духом на Голгофту, і там спокійно глядить на обдерте, скатовоне тіло Ісусове, що висить розп'яте на хресті. Дивляться люди, дивуються, і в своїм подиві думають: "Направду, чоловік той був праведний; направду, то був Божий Син."

Позвольте мені відкрити вам трагічну історію небесного героя, що як здавалось - потерпів невдачу, одначе перемінив її в світлу тріумфальну перемогу.

Історія

Тисяча дев'ятсот років тому Ісус Христос прийшов на світ навчити нас, як маємо жити. Тридцять і три роки стрічався Він із народом свого часу; навчав їх, заспокоював, і помагав їм; давав здоров'я недужим, а навіть життя умерлим. Люди любили Його, і йшли вслід за Ним. Вони уважно слухали Його науки, і признавали Його своїм добродієм.

Але книжники й фарисеї, - провідники народу, незлюбили Його. Вони ненавиділи Ісуса, бо Його святе життя було в протилежності до їх грішного життя. Вони Йому завидували, бо Його слава і популярність поширилась по цілій країні. Їх опановує ненависть: "Чи не бачиш" -- говорить один до другого: "Ми тепер нічого не означаємо. Дивись, уже цілий світ пішов за ним. Як ми лишимо Його в супокою, то всі

повірять у нього.” І задумали вони страшний злочин, —убити Його.

Щоб здійснити сю постанову, треба було перетягнути людей і настроїти їх проти Христа. І починають уживати вони стародавньої штуки. Пускають брехні проти Нього, обмовляють Його. Вони свідомо пере-кручують Його науку, збуджують сумніви про Його святе життя. Називають Його прожорою, паницею, приятелем грішників. Пяткують Його еретиком, богохульником, фальшивим пророком, і навіть сміють казати, що біса має. Три довгі роки продовжують свою кампанію брехні проти Христа, і до певної міри ті обчорнення, обмови вдаються їм; вкінці плянують спіймати і вбити Його.

Дальшу історію ви знаєте, і як то вони перетягнули зрадника Юду тридцятьма срібниками, як вислали озброєне військо, щоб спіймати Ісуса, немов розбійника. Був уже пізний вечір, коли зробили вони ту диявольську угоду. Христос молився з апостолами в Оливнім городі, коли Юда прийшов із юрбою спіймати Його. І от вони вяжуть Його, й насильно тягнуть в притвори Анни та Каяфи, і по цілонічних, несправедливих, протизаконних судах, над ранком приводять Ісуса перед Понтійського Пилата, щоб засудив Його на смерть. Пригадуєте собі, якто кати здерли з нього одіж, привязали до стовпа, і нагаями, і цшурами бичували його тіло безсумлінно. Тоді з юрби хтось пригадав, що Христос називав себе царем. Беруть вони Його і саджають на стілець. Накладають Йому на голову терновий вінок. У праву руку дають Йому тростину, ніби на знак царської

влади, а на плечі накидають багрянницю, яко символ найвищого достоїнства, і стають перед ним на коліна, й висмівають Його царем: "Радуїся, царю юдейський,"-- кричать вони, і вдаряють Його кулаками, плюють у лице, виривають тростину з його рук, б'ють по голові, і так іще сильніше натискають терновий вінок Йому в голову. Так зневажаючи Його, вони готують хрест, цвяхи, молот та шнурки. Вже асиста готова до походу. Христос має вмерти між двома розбійниками, щоб ім'я Його навіки було покрите ганьбою. Понтійський Пилат вичитує вирок у приписаній формі, і похід рушає з місця.

Ми можемо собі уявити той сумний хорівід хресної дороги, можемо бачити сотника, що на коні очолює страшну процесію. Зараз по нім, поміж озброєними жовнірами, йде Ісус і два розбійники, що мають бути розняті wraz із Ним, і кожний із них двигает свій хрест. Похід замикає розярена юрба мужчин, жінок і дітей, яка збільшується з кожним кроком, посуваючись єрусалимськими вулицями.

То був день приготування до Пасхи, коли та сцена відбувалась; то був останній день перед Великоднем. Тисячі ягнячих шкір, натягнені, сохли на дахах єрусалимських домів. З кожної хати курився дим. Старенькі жінки і мужчини повиходили на вулиці, з темних закутин, хлопчики й дівчатка з брудними обличчями бігають сюди-туди, бородаті мужчини носять на плечах бочілки з вином. Доставлячі товарів утомлені, тягнуть за собою ослів, що теж голови поспускали додолу від утоми. В кожній хаті мама приготує святочні страви, бо на другий день вже

сабаш, і з заходом сонця вся праця мусить закінчитися. Кожний був зайнятий, і кожне серце щиро раділо на саму згадку про святочний день, коли вся родина збереться коло батька, щоб їсти й пити в спокої та радощах. В той день навіть убогі почували себе багатими, а багаті чули надзвичайну охоту до жертвенности. В кожному куточку видно було ту спокійну рухливість, що попереджає великий, святочний день. Серед таких радісних приготувань, та такого веселого настрою святочної товпи, у той день три чоловіки, поступаючи непевним кроком уперед, несуть свої тяжкі хрести. Кругом них гомонить і радість і життя, а вони йдуть на страшні муки й смерть. Люди, котрі їх оточують, нетерпляче очікують вечора, щоб спільно з ріднею провести його серед радості; у той вечір будуть їсти старанно приготовані страви, та питимуть різнородні вина, і вкінці преспокійно на своїх постелях будуть дожидати Великодня. А ті три вже є відтяті на все від своєї рідні. За пару хвилини засядуть і вони до свого святочного стола, але споживатимуть тільки болі й терпіння, запиватимуть не дорогоцінним вином, але оцтом і жовцю, і вкінці спочинуть не на вигідних постелях, а на твердому дереві хреста.

На стукіт копит сотникового коня, люди розступаються і глядять на нужденних мужчик, котрим піт очі заливає під тягарем їхніх важких хрестів. Два розбійники ще виглядають повні сили, а Христос ледве кроком може поступити. Змучений несправедливими судами, обезсилений бичуванням, поколений терновим вінком, опоганений кровю, потом,

та оплюваням, Він уже не подібний до того сильного, молодого чоловіка, що пару днів тому виганяв міняйлів із святині. Його волосся обліплене брудом, а на обличчі Його читаємо біль і тривогу; Його запалі очі червоніють від некучих сліз; а Його рамена поранені тягарем хреста.

Три рази обезсилений, вичерпаний, паде Він під хрестом. А жовніри далі ульцями потручують Його, без милосердя б'ють, і штовхають ногами.

І от Христос уже опинивсь на горі розп'яття. Голгофти, то сцена вічного неспокою, шуму, та крику. Проклони і богохульства чути скрізь. Кровожадна юрба хилиться то в цей, то в той бік, щоб ліпше побачити середню постать, що стоїть біля свого хреста. Як лев над здобиччю, так книжники й фарисеї стоять кругом Ісуса, і нетерпеливо стукають ногами, щоб прискіпити розп'яття; бояться, щоб Христос яким чудом не вирвався з їх рук.

↪ Два жовніри приступають до Ісуса,— і одним махом здирають із Нього одіж. Винуватець засуджений на розп'яття мусить померти нагий. Як тільки одіж здерли, Христос кладе своє криваве тіло на хрест. Його права рука є витягнена і притиснена до дерева. Цвях прикладають до долоні. Жовнір підносить молот і вдаряє першим ударом. Ісус здригається, і всі м'язи Його корчаться від раптового болю. Його тіло порушується в судорогах, як удар за ударом паде і забиває цвях глибоко в дерево. Друга рука натягнена і поставлена на місце; другим цвяхом, другі удари, тіло прибито; жили прориваються, кров

витрискує. Всі глядачі поніміли з великого дива: вони бачили многих розпятих, але ніколи такого, як цей. Вони сподівалися почути з Його уст прокляти її крики, бо всі, що були попередні розпяті, так робили. Але Ісус мовчить перед своїми катами, так як мовчав перед своїми суддями. Накінець випросявуть Йому поги, та прибивають до хреста.

А тепер Його Розпязтого підносять із хрестом, помалу її поважно скривавлене тіло Ісуса підводять угору, і паде хрест нагло зо стуком в приготовану яму. Ось, повне Ісус перед очима всіх людей. Його голова кивається від болю. Його руки судорожно замикаються і отвиряються. Його ноги корчаться з болю. Його груди підносяться і падають. Його віддих прикрий, уривчастий. Як страшно Він поканий!

Це є година тріумфу для книжників та фарисеїв. Подивіться на тих кровопіичних круків, як обступають вони хрест, щоб насолоджуватись своєю перемогою. Погляньте, як наставляють вони свої нікчемні бороди, свої горбаті плечі її криві носи; а з їх очей палає вдоволення ізза тріумфу. Послухайте як ті горбаті лицеміри спокушують Його, кажучи: Мат. 27-40- "Овва... Ти, що руйнуєш храм Божий, і в трьох днях відбудовуєш його знову, зійди тепер з хреста, а увірно в тебе." Але Божественна Жертва далі терпеливо мовчить. Була це година діявольського тріумфу.

Але почекай! Ото наступає зміна на Голгофті, година Божої побіди надходить. Сама природа бунтується проти вбивства її Сотворителя. Земля здригну-

лася. Мертві воскресли. Блискавиці і громи бють. Небо, що вранці того дня було ясне, раптом насупилось, немов хотіло закрити ту страшну картину. Чорні хмари закрили ясне сонце.

“І настала тьма по всій землі аж до години дев’ятої” — описує св. Євангелист Лука, 23-44. Страх і тривога опановує юрбу на Голгофті. Заалярмовані чудною темрявою многі, перестають свої богохульні крики й поспішають додому; бються в груди і думають, чи може дійсно не був то Христос-Месія.

Тепер на Голгофті глибока тиша. Люди порозходились. Лише кілька осіб лишилося: Марія, мати Ісуса, Іван, — улюблений апостол, і святі жінки, підходять ближче до хреста. В цій смертельній тиші нічого не чуємо, тільки передсмертні стогаючі колючого Бога, й повільне капання Його святої Крови.

Хвилини проминають, і терпіння Ісусові стають нестерпні. Паморока, корчі, гарячка, пригноблюють Його. Його віддих, то радніш болюча скарга, кров ударяє в пульс, немов молотком, а серце Його бється скорим, нагальним темпом. . . Висячи в такій болючій позиції, прибитий до тієї страшної шибениці, вичерпаний, обезсилений впливом крові, Він бажає напиту-води. “Жажду”. . . кличе Він, і один із жовців бере губку, мачає в оцет, і притискає до Його засохлих уст. Попробувавши того напиту, Ісус поволеньки добуває з себе слово: “Совершилося.” Підносить очі до неба, і проказує свою останню молитву: “Отче, в руки Твої передаю свого духа:” — і, склонивши голову, умирає.

Так, приятелю, помер Бог, котрий охолоджував

тих, що терпіли пронасицію; той Бог, що давав воду життя спрагненим, виганяв бісів, співчував нещасним, заплаканим. Він гоїв їх рани, а вони он як тепер поранили Його тіло; Він прощав злочинцям, а злочинці розпяли Його між двома розбійниками. Він приніс їм Життя, а вони віддячили Йому за те лютою смертю.

Христос—Переможець

Так, здавалось, що Христос поконаний. Він, на перший погляд здавалось, програв боротьбу з ворогами; але ж, приятелю, Бога неможливо перемогти. Бо якраз у тім моменті, коли Ісус віддає свої останній віддих, Його невдача перетворюється в світлу перемогу. Година, предсказана Христом, являється: “І коли я буду піднесений, притягну все до себе.” Жовнір під хрестом був перший вістун Христового тріумфу: “Направду,” — говорить він— направду, то був праведний чоловік, то був Син Божий.” І від того дня хрест Ісуса, посаджений як мертве дерево, зацвів, і видав плоди тріумфу. Помаленьку, але певно скривавлений хрест Ісуса розсіває свої чудесний чар по цілій земній кулі. Римляни, греки й погани вже покірно пригнули свої коліна перед тією колишньою шибеницею хреста. Жужчини й жінки в кожних століттях, лишають свої дім, рідню, вітчизну й ідуть здобувати світ для Розпятого Христа. І нині, по девятнадцятьох століттях, той хрест, що був у погорді й ненависті, є вивиснений на мільйонних банях церков, від одного кінця світу до другого. Те оружжя, на яким вороги старались знищити Його, Христос пере-

мінив ув інструмент тріумфу-перемоги.

Та шибениця хреста зістала вічним мечем побіди, а конаючий на тім хресті зістав вічним переможцем, і притягнув усі серця до себе. “І Я—говорить Він—коли буду піднесений, притягну всіх до себе.”

Заключення

Розп'яття Ісуса Христа, приятелю, не є кусок мертвої минувшини. Та драма Голгофти є щось таке нове, таке свіже!... Драма та відбувається щоденно, бо хотяй мільйони людей любили Христа, коли розважали про Нього, то в день першої Великої П'ятниці, біля хреста, всі з виїмком кількох мужчин та жінок висмівали Його. І ті, що сміялися з Нього, лишили по собі синів і внуків; багато з них є охрещені, одначе далі кплять собі з Христа; їх потомки також будуть сміятися і так буде аж до того дня, коли тільки один зможе засміятись, а саме: Розп'ятий Христос. Христос дальше стоїть на суді в серцях мужчин та жінок. Маємо інших Юдів Іскаріотських, що сплямлюють Його святе обличчя злобним поцілунком. В сьогоднішніх часах маємо своїх безхребетних “Пілатів,” що стидаються явно признатись до Нього, оборонити Його. Інших Іродів маємо, що висмівають Його, мов божевільного, інших книжників, що пишуть підлі брехні про Нього, інших фарисеїв, що вибирають злочинця Вараву замість Нього; і ще інших міняйлів, що рабують убогих з останнього centa. А за тими філярами суспільства знаходимо юрбу ошуканців, брехунів, богохульців, що на все горло кричать: “Геть із Христом, видай нам Вараву!”

Такі то, приятелю, є модерні вороги Христові. Вони ненавидять Його бо Він осуджує те все, що вони цінують і люблять. Але, коли ці модерні книжники й фарисеї кінчать свою роботу знищення Христа, вони бачать, що Христос ще не є прогнаний зо світа. Про Нього памятають по всіх усюдах. Ще є люди, котрі люблять Його! Але й таких багато, що ненавидять Його!... Та свята пристрасть любити Христа, і та диявольська пристрасть ненавидіти Його є доказом, що Він іще не помер. Ті люди, котрі посвячують себе для заперечення Його науки і Його існування, вдійсності поширюють про Нього розголос через усе своє життя. Навіть проклони й богохульства є мимовільні пригадувачі Його присутності—сповнення Його пророцтва: “І я, коли буду піднесений, притягну всіх до себе.”

Приятелю: Раз я читав оповідання про одного чоловіка, що завзято ненавидів Ієсуса Христа. Він почав зневажати хрест у своїй хаті, і навіть не дозволяв жінці носити хрестик на шиї. По якімось часі він став іще більш ненависним і нищив усі придорожні хрести, бо то було в католицькім краю. Вкінці, опанований шалом, вилазить він на баню своєї церкви, і скидає хрест. Одного літнього вечора йде він доріжкою, що веде до його хати, і чує солодкий щebet соловейка. Глянув він у ту сторону, де був соловей, і завважив, що те мале сотворіння, коли летить, має форму хреста. Лють опанувала його серце. Та галузка, з якої соловей злетів, також була в формі хреста. Він подивився на те дерево і на всі інші дерева, і в них побачив мільйони хрестів; він подивився в діл,

а тут роздоріжжа також виглядає, мов хрест; злість його огортає, він піниться. Йде до дому, а тут здовж дорогою являються йому хрести тисячами. Увійшов він у свою хату, мов божевільний. Умиваючи свої руки завважив, що їй на шкірі повно значків хреста. Він подивився в дзеркало, їй побачив, що і його тіло збудоване в формі хреста. Він сів на крісло спочивати, але встав зараз, моментально, бо їй на кріслі побачив форму хреста. Він поглянув на стіл, на кухню, на всі хатні речі, їй на них мільйон хрестів. В розпуці вибігає він з хати, глядить кругом: хрести, хрести, хрести... Він знищив свої річч, бо вони були в формі хреста. Він спалив свій дім, бо їй тої нагадував йому хрест. Він дер, нищив своє тіло, бо на нім були знаки хреста. І люди знайшли його, мертвого трупа в ріці.

Така то смутна історія всіх тих, що ненавидять хрест. Вони починають знищенням хреста, а кінчать знищенням світу, бо навіть і цілий світ є зроблений з хрестів.

Коли говоримо про Розпяття Ісуса Христа, згадай, друже, що твій Бог і мій Бог висить на хресті ради нашого спасення. Все своє життя Він віддав для нас, посвятив для нас. Щож ми зробимо тепер, щоб відплатитись Йому?

О, милосердний Спасителю, який щасливий буду я, коли свічка мого життя згорить задля Тебе. Терням, а не рожами є вистелений мій шлях, бо терня, а не рожі були твоїм життям. Решту мого життя посвячу для Тебе, бо всі Твої дні Ти посвятив для

мене. О, милосердний Спасителю, який щасливий буду я в тій надії, що колись, одного дня покличеш Ти мене до Себе!...

ПРОБЛЕМА ТРИОМФУ СВЯТОЇ ЦЕРКВИ

Грішний світ хотів би вмовити в нас, що вся історія Ісуса Христа скінчилась із Його розп'яттям. Для простенького ума трудно погодити неустрашимого Христа, що прогнав кунців та мініяїлів із святині, з поконаним Христом, котрого ті самі ерусалимські мініяїли опісля до крови бичували; маєстатичного Христа, що проголосив себе царем, і Христа, якого вороги увінчали терновим вінком, бажаючи висміяти Його царське достоїнство; відважного Христа, що сміливо сказав: "Чи думаєш, що не можу випросити у Мого Отця, щоб мені прислав тепер більш, як дванадцять легіонів Ангелів?" Мат. 26,-53. . . , з несмілим Христом, що благально просить: "Боже мій, Боже, чого ж Ти мене оставив" Мат. 27,-46. Дійсно не легко воно на перший погляд погодити того Христа, що чудами інших спасав, з Христом поконаним, що себе самого рятувати не мав сили. Вдійсності в очах цілого світу Христос був виразно понижений та поконаний.

Але не забуваймо, що одного дня, в часі своєї апостольської праці, Христос висловив дуже ясне та важне пророцтво: Мар. 10, 33-34. "І Син Чоловічий—казав Він буде виданий первосвященикам і книж-

никам у руки, і засудять Його на смерть, і видадуть Його. І будуть насміхатись із Нього, і оплюють Його, і бичуватимуть Його, і уб'ють Його, і після трьох днів воскресне.”

І так вони зробили з Ним, як Він про себе пророкував. Його передали в руки запеклих ворогів. І був Він висміяний, опльований, бичований, і вкінці покинутий на хресті в обіймах лютої смерті. І щоб запевнитись про Його смерть, сотник, що звався Льонгин, пробив Його серце гострою списою. Два чоловіки, Йосип і Нікодим, поховали Його тіло в гробі; і гріб запечатано знам'ям римської держави, і вояки римські стали на варті біля гробу.

Завзяті Христові вороги гладили собі бороди, й затирали руки з удоволення, думаючи, що з Христом уже покінчили раз-на-завжди.

Але в своїм задоволенні й поспіху, щоб позбутися Христа, забули вони повне значення Його пророцтва. І тому, коли настав ранок третього дня, пробудився й страх для Його ворогів, і затривожилися сторожі, бо великий камінь, що прикривав гріб, нагло відвалився, і Христос воскрес із мертвих. Тим самим сповнив Він обітницю свого воскресення і дав людству найбільший доказ, що Він правдивий Бог, бо ж тільки один Бог може воскреснути з мертвих. То була перша Великодня Неділя. З тієї пори грішний світ пробував уже багато разів убити й поховати Христа в особі католицької Церкви, бо ж Христос далі ще живе в тій своїй Церкві. І Католицьку Церкву, як і самого Христа, ненавидять, переслідують за те, що вона йде слідами свого Оснувателя: “Коли вони переслі-

дували мене” - сказав Христос своїй Церкві—“то будуть переслідувати й тебе.” І через довгі віки ми ясно бачимо, що Христові слова сповняються.

Христос і Церква.— Одність Життя

Скоро тільки народився Христос на цей світ, то вже Він був змушений утікати в Єгипет перед Іродом, що старався вбити Його, мордуючи невинних дітей. Ірод бажав позбутися Христа, але Христос вернувся, і позбувся його.

Скоро тільки народилась Католицька Церква, то вже вона була змушена втікати в катакомби перед новими Іродами, що намагались убити її, мордуючи її вірних дітей. Ті нові Іроди бажали позбутися Церкви, але Церква вийшла з укриття, й позбулася їх.

Христос був виданий одним із своїх,— Юдою Іскаріотом, що продав Його ворогам, через те, що Христос осуджував гріх. І Церква впродовж століть нераз зраджувана своїми власними дітьми, новими Іскаріотами, що старалися продати її ворогові. В наших часах провідники різних держав, у своїм пристрастні бажанні контролювати весь світ, стараються знищити Христову Церкву, бо вона одинока інституція, що вказує гріх.

Христа фальшиво оскаржували й висмівали; Ірод уважав Його за божевільного, бо Він не хотів учинити в його присутності чогось цікавого—надзвичайного—, цебто чуда, щоб задоволити його цікавість. Ті вороги прозвали Його богохульним, бо говорив, що

Він Син Божий; називали Його паницею й приятелем грішників, другом пустих мужчин і жінок, бо Він мав милосердя над онуццям й пригнобленим.

І Католицьку Церкву уважають за божевільну модерні Іроди, бо вона не хоче вчинити чогось надзвичайного, як от наприклад: не признає розводу ані контролі уродин. . . Її оскаржують за богохульство, бо вона називає себе правдивою Церквою Ісуса Христа. Її висмівають, переслідують за те, що не хоче назвати пюгавих гріхів красними іменами. Називають Її паницею, бо хотяї вона змушує деяких присягнути на трунок, то вона не може похвалити державної прогібіції, знаючи страшні наслідки такого закону. Її називають приятелем грішників і другом пустих мужчин і жінок, бо так, як Христос простив розбійникові на хресті, так і вона посилає своїх священників мерції за грішниками навіть до шибенці, з надією подати їм Христове прощення.

За своїх часів денекотрі уважали Христа за нерозумного, бо не хотів міняти своїх ідей, щоб пристосуватись до тодішнього способу думання. І в очах сьогоднішнього світу Католицька Церква нерозумна, бо не приймає за правду всього того, що нове, що модерне. Вона нерозумна, бо вивищає вбожество, тоді як світ ганяє за золотом. Вона нерозумна, бо навчає чистоти, коли світ такий неморальний, зіпсутий. Вона нерозумна, бо вчить покути, коли світ догоджує тільки тілові. Вона нерозумна, бо шукає тіни Ісуса Христа, коли світ шукає яскравих та блискучих променів пустої людської слави. Вона нерозумна, бо вчить покори й терпеливості, коли світ накликує до

гордості та пристрасної сили. Вона безумна, бо не змінює своїх ідей про Бога та моральність, коли світ знаходить собі іншого “бога” й іншу моральність, кожний раз, як фальшива наука заграє в свою сопілку-дудку. Католицька Церква все мусить приймати паругу перед світом, гак як Христос перед своїми ворогами.

Одначе Христос нас запевнив, що це власне є знак правдивої Його Церкви: “Слуга не більший від свого пана; як мене переслідували, так само переслідуватимуть і вас.”

Якщо бажаєте віднайти правдиву Церкву Христову на землі, то шукайте за тією, що найбільш уподібнена до Христа. Чи ж не ту роллю якраз відграє Католицька Церква? Чи не є вона зненавиджена, переслідувана, поранена й розп’ята — як і її Божественний Основник?

Як Розп’ятій Ісус мав своїй день Воскресення, так само й розп’ята Церква завсіди буде мати свої воскресні дні. Вже кільканадцять разів упродовж історії безбожні вороги збиралися поховати її; кожного разу обвивали її плащаницею, та складали до гробу; і кожний раз ті модерні наслідники давнього синадріону не могли завважити того божественного характеру Церкви, подібно як і жидівський синадріон не бачив божественного характеру Йї Основника. Своїми пікчемними законами вони жорстоко знущались над Христовою Церквою та ограбили її. З усіх її ненарушних прав. Вони безстыдно висміяли її, та прибили до хреста свого атеїзму. І кожний раз привадили камінь невірства на її гріб, вони кричали на

все горло: “Церква ніколи вже не воскресне!”

Але кожний раз, вона якось відвалювала той камінь, і на вдивовижу своїм ворогам, прямувала до славного тріумфу-перемоги. Католицька Церква має в собі Божественну силу самого Ісуса Христа, Свого Основника, а Божества ніхто не всміє вбити. Люди всіх віків та країв, горді, зарозумілі, намагались поховати Католицьку Церкву в своїх філософіях, насмішках та кпинах. Гріб той копали вони не раз дуже глибокий для неї, але ніколи не змогли її закопати в ньому безслідно. Видумували нові релігії, не раз цілими десятками на день. Хвалилися, що вже знайшли щось таке, що непомірно зможе заступити Католицьку Церкву. Але в тому самому гробі, що його викопали вони для неї, Церква Христова поховала своїх занеклих ворогів. І лишилась по них тільки згадка пуста на пожовклих сторінках історії забутих томів.

Держави, республіки, диктаторства, царства прийшли до своєї слави й могутності, не раз тільки тим, що висисали її кров; але прийшов час, і вони впали так низько, щоб більш уже ніколи не повстати. Католицька Церква одначе завсіди підноситься, завжди воскресає з мертвих, бо провадить її Божественний Вожд, що добре знає секрет, як вставати з гробу.

Наука Великодня

І то, приятелю, є наука Великодня, — напімнення для тих, що хотіли б знищити Христа і Його Церкву. Фарисеї не відважилися атакувати науку Ісуса Христа. Кілька разів вони це пробували, але Ісус так рі-

шуче відбив їх напад, що зробив їх посміховиськом своїх слухачів. Щоб Ісуса знеславити, вороги вживали очорнення та брехні. Католицька Церква добре знає техніку своїх ворогів. Вони не будуть перечити її правди віри, бо її відповідь може їх застидати. Як фарисеї, так і вони опираються на видуманих брехнях та клеветах фанатиків.

Дозволь, друже, нехай це тобі трохи поясню: пророки сьогодишнього світу занадто мудрі, щоб осуджувати те, що добре. Вони спеціалісти в штуці клевети, і вживають тієї штуки дуже спритно. На їхню думку, Христос і Його Церква—добрі, однак вони вже пережилися, постарілись, збанкрутували. Та ненависть між народами, те варварство між християнами, те взаємне вирізування людей, та несправедливість, неморальність, що їх сьогодні в світі бачимо, це—так кажуть вороги—мали б бути овочі двох тисячліть Христа та Його Церкви.

Приятелю, на перший погляд виглядало б, що ті пророки світу говорять правду, коли кажуть, що Христос і Його Церква перебули пробу, і в тій пробі виявили свою безсильність. Однак є відповідь на цю хитру клевету, і я думаю, що нема ліпшої нагоди говорити в обороні Христа і Його Церкви, як при кінці цього викладу.

Моя відповідь така: Христос і Його Церква показали невивідними для грішного світу, але ніякої дійсної проби не перебули. І коли світ тепер затокується в неладі та руїні, то це наслідок того, що світ тільки глянув на Христа і Його Церкву, порішив, що вони для людської природи надто трудні. Найбіль-

шній смертельний гріх у сьогоднішнім світі є те, що люди бачать факти, але з ними зовсім не числяться. Одинокі “чеснота”, що її фальшиві пророки світу защемили в маси, це непохитна впертість у своїх закорінених пересудах. Чи вам ніколи не приходило на думку, що упадок світа міг би якраз походити від тих фальшивих пророків? Чи ви коли собі уявили, що те, що сьогодні в світі діється, не є невдачею християнства, але бажанням модерних пророків зайняти місце його? Чи ви коли собі уявили, що масове відступство від приличности й моралі було здійснене пророками світу, що порвали всякий зв'язок із чеснотами? Чи ви коли собі уявили, що ті самі пророки світа, що тепер оскаржують Христа і Його Церкву за брак помочі для суспільности, самі ніколи не вчинили, щоб ту суспільність зробити ліпшою?

Чи не є це повторення історії Христа й синадріону? Дві тисячі років тому Ісус був зражений не звичайним народом, але книжниками й фарисеями, цебто пророками того часу. І сьогодні не звичайний народ, але пророки світа, перві браття колишніх зрадників Христових, турбуючись тільки майном і славою, знову свою роботу роблять, щоб знищити Христа і працю Його Церкви.

Шкільні катедри атеїзму, голос преси й книжок, гладкі язики театральних акторів, усі проповідують плюгаві та нікчемні науки. Вони вбрали вовчу свою науку в ягнячу шкіру, щоб виглядали не такі страшні. Вони навчили людей грішити делікатно як знавці — так щоб сумління занадто не разити. Вони так старанно вичистили й випуцували гріх, щоб виглядав

поважно. Вони делікатненьким імям називають най-плюгавіші гріхи проти Бога й проти природи. Ба, що більш: вони в імені Бога та природи ще сміють оправдувати ті гріхи. В імені християнської чесноти вони оскаржують молодь за злобу й неморальність, а тимчасом самі поширюють гріхи, бо піддержують шайки преси й театру, що своїми плюгавими науками заражують ум тієї молоді. В імя християнської цивілізації вони осуджують нацизм, і в тім самім часі радять вчити молодь по школах такої самої безбожної науки. В імя християнства вони провадять завзяту боротьбу проти нацизму, щоб забезпечити християнську цивілізацію, а в тім самім часі дозволяють комунізму в кожній його формі йти вперед і ту християнську цивілізацію нищити. Нужденні мудрагелі, неморальні писателі, беззасадні демагоги, злочинці найгіршого гатунку, любителі людської слави, люди без віри й совісти, фальшиві й горді, зависні та збочені, готові за всяку ціну заспокоїти свою жадобу сили й гроша! Я вас питаю, що ви зробили з душею цього світа? Чому винуєте Христа і Його Церкву за те зіпсутя, що ви самі посіяли?

Бо кожний з вас своїм способом, і всі ви разом через ваші письма, промови, та через вашу пекольну філософію життя обдурили душу світа, та звели її на манівці. Так: то ви просякнули кожную націю моральною отруєю невірства й безбожності; ви ніколи не переставали вливати струями вашу неморальність, і ваші проступки в кожній формі, і в кожнім виді. Ви намагались стягнути правдивого Бога з Його трону, а на Його місце посадити свого фальшивого божка.

Але скажіть: де той ваш “бог” поступу тепер, коли світ кривавиться в другій світовій війні по двадцяти п'ятьох літах. Де той ваш “бог” науки тепер? О! Він якраз усі свої сили і здібности напружує на те, щоб знищити вашого “бога” поступу. Де “бог” розвою-еволюції тепер, коли ваш “бог” науки перемінив світ у велику різню? Де ваш “бог” поганського виховання тепер, коли ваші божки поступу, знання й розвою не встигли спинити хвиль найбільшої злости в історії людства? . . . “Де тепер ті їхні божки, що на них покладають вони свою надію?— говорить св. Письмо — Нехай вони встануть і допоможуть їм!”

Христос і Його Церква, приятелю, видались людям занадто трудні, але люди не випробували їх. Якби пророки цього світу уживали половину тієї енергії підтримувати християнські ідеали, як вони видають проти них, кожна людина зазнала б веселости і спокою. Було б дуже мало клопоту в світі, не було б поневолення, пригноблення бідних, проступків суспільства, ані тиранії, бо християнство му́жно встає проти них всіх.

Катастрофи сьогоднішнього світу з усіма страшними знищеннями це ясний доказ, що правдиві є Христові слова: “Без мене нічого не вдієте.” Цивілізація, поступ ніколи не були поширювані зрадниками Христовими, ані тими, що старалися вивинстити себе через пониження Христа. Одначе ані злидні часу, ані старання злобних людей не усунули Христа ні Його Церкви з лица землі. Гонителі Католицької Церкви повинні використати минулий досвід, і під-

датись,—бо сили Божої ніхто не вб'є, не поконає. Можуть переслідувати Церкву, перекручувати її науку, висисати її кров, можуть паралізувати її роботу несправедливими законами; можуть завдати їй смертельну рану, навіть убити її та закопати, але якимось дивним способом вона знову воскресне, і вернеться, щоб поховати своїх ворогів. Католицька Церква бачила і буде бачити славу її упадок всіх своїх ворогів. Вона ж є твором Ісуса Христа, а Ісус—то всемогучий Бог. Церква має надприродне життя, і ніщо природне не вб'є його, бо Христос ніколи не відкличе своєї обітниці: “І Я є з вами по всі часи до кінця віків.” Ісус Христос понад усякі сумніви доказав своє Божество в той перший Великдень, коли з гробу повстав, бо тільки Бог один може воскреснути з мертвих. Католицька Церква теж воскресає з темного гробу, де заеклі вороги закопують її, бо вона так само, як і її Осцуватель, Божественна.

Особисті науки

Як сталося з Христом і Його Церквою, так само станеться з нами. Коли не буде Великої П'ятниці в нашому житті, то не буде й Великодня. Коли не будемо наслідувати Христа в Його терпіннях, то ніколи не побачимо Христа в Його небесній славі. Коли не помремо для світу, то ніколи не воскресемо до Христових радощів. Як із нами, так із світом. Коли держави світу не будуть готові закопати раз-на-все ті фальшиві філософії її усякі “ізми,” що спричинили модерний хаос; коли не будуть готові привер-

пути світ до Христа та Його науки, то ніколи не буде воскресіння до нового життя, але продовження життя нужденного, старого... не буде нового, світлого Великодня, а тільки безконечна й безнадійна Велика П'ятниця.

Цей світ може бути врятований не людським знанням, але премудрістю Божих законів. Цей світ, то не людський, а Божий світ. Людина є тільки мешканцем у цьому світі, і зобов'язана вона до правил Божественного Власника. Поза цими законами знаходимо лише хаос— “Я є дорога, правда і життя”— говорить Христос— “Я є світло світа; той що йде за мною, не ходить в темряві, але матиме світло життя.”

Воскресіння Христове з мертвих розпалює надію в кожному людському серці, бо привіт воскреслого Спасителя радісно брешить: “Мир вам.” Для нас усіх, що з приводу якого нещастя сумуємо в своїм Оливнім Городі; для мільйонів мамів, що по всім світі гірко ридають, а на голові в них терновий вінок журби; для мільйонів тих бідних хлопців, що їх тіла були бичовані, катовані пагаями війни; для мільйонів юнаків, що дали повну ціну, й були розп'яті, подібно, як Христос, щоб могли жити в кращому світі,— всі ми будемо пам'ятати Ісуса Христа, котрий йшов перед нами й вказував ту дорогу, і для нас всіх буде Божественна записка, що поза лобним місцем є гріб воскресіння, якщо будемо керуватись Його словами: “Без мене нічого не зможете вдіяти.”

Поганський привіт через усі віки, був привіт роз-

кошів, пустої людської слави й брутальної сили.

А Христовий привіт, що є також моїм привітом до Вас, то мир. Так: Мир з Богом, мир з ближнім, і мир із власним сумлінням!

